

راهنمای یادگیری خودتنظیمی و خلاقیت
در دانش آموزان موفق

راضیه جعفری آورزمان
عبداله محمدی

انتشارات نوبیان

سرشناسه: جعفری آورزمان، راضیه، ۱۳۶۵ -

عنوان و نام پدیدآور: راهبردهای یادگیری خودتنظیمی و خلاقیت در دانش آموزان

موفق/ راضیه جعفری آورزمان، عبدالله محمدی.

مشخصات نشر: سنندج: نویان، ۱۳۹۳.

مشخصات ظاهری: ۱۵۱ص.

شابک: 978-600-7090-14-5: ۶۰۰۰۰ ریال

وضعیت فهرست نویسی: فیا

موضوع: اندیشه و تفکر خلاق -- راهنمای آموزشی

موضوع: یادگیری -- روان شناسی

موضوع: مطالعه و فراگیری

شناسه افزوده: محمدی، عبدالله، ۱۳۶۱ -، مرداد

رده بندی کنگره: ۱۳۹۳/۷۲۰۵/ج LB1۵۹۰/۵

رده بندی دیویی: ۳۷۰/۱۵۷

شماره کتابشناسی ملی: ۳۷۴۰۹۳۹

راهبردهای یادگیری خودتنظیمی و خلاقیت

در دانش آموزان موفق

مؤلفین: راضیه جعفری آورزمان و عبدالله محمدی

ناشر: نویان - سنندج

نوبت چاپ: اول-۱۳۹۳-کردستان

تیراژ: ۱۰۰۰

قطع: رقعی ۱۶۵ص

قیمت: ۶۰۰۰ تومان

شابک: ۹۷۸-۶۰۰-۷۰۹۰-۱۴-۵

۷	 مقدمه
۱۵	 خودتنظیمی
۲۴	 یادگیری خودتنظیمی
۲۹	 نظریه‌ها و مدل‌های یادگیری خودتنظیمی
۲۹	 نظریه یادگیری خودتنظیمی پیتر ریچ و دی گروت
۳۲	 مدل یادگیری خودتنظیمی چرخه‌ای زیمرمن
۴۲	 نظریه یادگیری خودتنظیمی کارور و شیر
۴۶	 مدل یادگیری خودتنظیمی باتلر و واین
۴۹	 راهنماهای یادگیری خودتنظیمی
۵۲	 راهنماهای شناختی خودتنظیمی
۵۳	 راهنما تکرار و تمرین
۵۷	 راهنماهای بسط یا گسترش معنایی
۶۴	 راهنما سازمان‌دهی
۶۷	 راهنماهای فراشناختی خودتنظیمی
۶۹	 راهنما تعیین هدف و برنامه‌ریزی
۷۳	 راهنما نظارت و کنترل
۷۵	 راهنما نظم‌دهی
۷۵	 راهنما گوش دادن فعال
۷۶	 راهنما خودپیامدی
۷۸	 راهنما مدیریت تلاش و منابع
۸۱	 برخی از ویژگی‌های یادگیرندگان خودتنظیم

۸۳		خلاقیت و مفهوم آن
۸۶		دیدگاه نظریه پردازان درباره خلاقیت
۸۷		فرایند خلاقیت از دیدگاه تورنس
۸۹		فرایند خلاقیت از دیدگاه گیلفورد
۹۱		دیدگاه گانه نسبت به آفرینندگی
۹۱		فرایند خلاقیت از دیدگاه پیازه
۹۲		فرایند خلاقیت از دیدگاه والاس
۹۳		فرایند خلاقیت از دیدگاه اسبورن
۹۵		فرایند خلاقیت از نظر استین
۹۵		شرایط پرورش خلاقیت
۹۷		عناصر خلاقیت
۹۹		آموزش خلاقیت
۱۰۰		ویژگیهای شخصیت خلاق
۱۰۳		اصول بیست گانه تورنس درباره خلاقیت
۱۰۷		موانع خلاقیت
۱۱۰		رابطه خلاقیت با روند آموزش در کلاس درس
۱۱۱		پیشرفت تحصیلی
۱۱۳		تعریف پیشرفت تحصیلی
۱۱۶		اهمیت پیشرفت تحصیلی
۱۱۷		عوامل موثر در پیشرفت تحصیلی
۱۲۵		مدل های پیشرفت تحصیلی

مقدمه

یکی از صفات انسان، توانایی او در اداره کردن تلاش‌ها و رفتار خود، حتی در غیاب مشاهده‌گران و اجبارهای بیرونی می‌باشد. ما اهداف و هنجارهایی برای خود تعیین می‌کنیم، برای رسیدن به آن‌ها طرح‌هایی فراهم می‌آوریم و برحسب این که به هدف‌ها برسیم یا نرسیم، خود را تشویق کرده و یا به انتقاد خود می‌پردازیم (راتوس^۱، ترجمه گنجی، ۱۳۸۵). باید گفت که رویدادهای شناختی مانند اهداف به افراد امکان می‌دهند تا افکار خود را به عمل با انگیزه تبدیل نمایند. تمام برنامه‌هایی که در چارچوب فرایند تعیین هدف می‌باشند، در طول زمان صورت گرفته و افراد در این مدت مرتباً به این فکر می‌کنند که اوضاع چگونه پیش می‌رود. زمانی که افراد سعی در شروع کارها دارند و تلاش‌های هدفمند خود را ادامه می‌دهند، بصورت ذهنی به عقب بر می‌گردند و فرایند تعیین هدف و تلاش برای رسیدن به هدف را ارزیابی می‌نمایند (ریو^۲، ترجمه سیدمحمدی، ۱۳۸۶).

خودتنظیمی^۳ فرایندی جاری و چرخه‌ای است که آینده‌نگری، عمل، و تأمل را شامل می‌شود. آینده‌نگری تعیین هدف و برنامه‌ریزی راهبردی، از جمله اجرای قصدها را شامل می‌شود. فرد به دنبال این آینده‌نگری پیش از عملکرد، به تکلیف می‌پردازد و بازخورد می‌گیرد. در همین زمان است که فرد از ناهمخوانی بین هدف و عملکرد بازخورد می‌گیرد و از موانع، مشکلات، وقفه‌ها و مزاحمت‌های گوناگون آگاه می‌شود. او با در دست داشتن این اطلاعات، به ارزیابی و بررسی شرایط می‌پردازد و درباره آن‌ها تأمل می‌کند. تأمل، به آینده‌نگری آگاهانه‌تر قبل از عملکرد منجر می‌شود. ماهیت چرخه‌ای خودتنظیمی زمانی

^۱ ratoos

^۲ Reeve

^۳ Self-regulation

آشکار می‌شود که تأمل درباره عملکرد به آینده‌نگری تازه و بهتر منجر شود. خودتنظیمی هم فرایند خودنگری و هم خودسنجی است که به موجب آن فرد عملکرد خود را با وضعیت هدفش مقایسه می‌کند. زیر نظر گرفتن خود به صورت دقیق و مرتب، خودسنجی را ممکن می‌سازد. بعد از این که خودسنجی صورت گرفت، به فرایندهای تعیین هدف و اجرای قصدها اضافه می‌شود و وسیله‌ای را در اختیار فرد قرار می‌دهد که می‌تواند به کمک آن درباره پیشرفت هدف، اطلاعاتی کسب نماید (ریو، ترجمه سید محمدی، ۱۳۸۶).

یکی از عوامل متأثر از خودتنظیمی، خلاقیت است. امروزه یک گرایش بین‌المللی برای یکپارچه‌سازی خلاقیت در چارچوب برنامه‌های درسی به وجود آمده است. اخیراً دولت‌های هنگ کنگ، چین، تایوان، سنگاپور، کره جنوبی، اسرائیل و دیگر کشورهای آسیایی اصلاحاتی را در برنامه درسی‌شان اعمال داشته‌اند که بر رشد خلاقیت در مدارس ابتدایی و دبیرستان‌ها تأکید کرده است. یک خصوصیه عمومی در این کشورها این است که همه آن‌ها به اهمیت خلاقیت در همه برنامه درسی‌شان از قبیل علوم، زبان، هنرها و دیگر موارد پی برده‌اند (چنگ^۱، ۲۰۱۱).

رابرت گانیه^۲ خلاقیت را نوعی حل مسأله می‌داند. او در طبقه‌بندی خود از انواع بازده-های یادگیری بالاترین سطح یادگیری را حل مسأله نامیده و طبقه دیگری به آفرینندگی اختصاص نداده است (سیف، ۱۳۸۷). البته با وجود شباهت زیاد بین حل مسأله و آفرینندگی می‌توان آن‌ها را از این لحاظ متفاوت دانست که حل مسأله فعالیتی عینی‌تر از

^۱ Cheng, V. M. Y

^۲ Gagne, R. M

خلاقیت و از آن هدف مشخص تری دارد. به عبارتی در حل مسأله شخص با موقعیتی روبه-رو می‌شود که باید برای آن یک راه‌حل بیابد. اما در خلاقیت، هم موقعیت مسأله و هم راه‌حل را خود فرد خلق می‌کند. ویژگی مهم دیگر آفرینندگی که آن را از حل مسأله متمایز می‌کند تازگی نتایج تفکر خلاق است؛ یعنی راه‌حل‌های آفریننده راه‌حل‌هایی نو هستند که دیگران قبلاً به آن نرسیده‌اند. بنابراین تأکید آفرینندگی بر اثر یا بازده فکری جدید است (سیف، ۱۳۸۷).

خودتنظیمی و خلاقیت زمینه ساز پیشرفت تحصیلی هستند. بدون شک در دنیای پیشرفته‌ی امروزی یکی از علل موفقیت فرد، موفقیت تحصیلی می‌باشد که بدون آن توسعه و ترقی هیچ کشوری مکان پذیر نخواهد بود. ترقی هر کشوری رابطه‌ی مستقیم با پیشرفت علم و دانش و تکنولوژی آن کشور دارد. پیشرفت علمی نیز حاصل نمی‌شود مگر این که افراد متفکر و خلاق تربیت شده باشند. پیشرفت تحصیلی ضمن این که در توسعه و آبادانی کشور مؤثر است در سطوح عالی منجر به یافتن شغل و موقعیت مناسب و در نتیجه درآمد کافی می‌شود. دانش‌آموزان و دانشجویانی که از موفقیت‌های تحصیلی برخوردارند خانواده و جامعه با دیده‌ی احترام به آنان می‌نگرد و در جامعه با روحیه و نشاط بیشتری حضور خواهند یافت و در کنار این‌ها از هزینه‌های گزافی که از افت تحصیلی تحمیل آموزش و پرورش می‌شود کاسته خواهد شد (تمنایی‌فر و همکاران، ۱۳۸۹).

پیشرفت تحصیلی یعنی این که سطح مورد انتظار آموزشی برآورده شود و سازمان آموزش و پرورش به اهداف از پیش تعیین شده نزدیک‌تر شود. پیشرفت تحصیلی یعنی، افزایش میزان یادگیری، فعالیت‌های آموزشی معلم و کوشش‌های یادگیری دانش‌آموزان تا چه اندازه به هدف‌های مطلوب منتهی شده است (سیف، ۱۳۹۳).